

Az Únió történetéhez.

Az 1848-iki külföldi nagy események, a nemzetiségi eszme rohamos térfoglalása Magyarországra sem maradtak hatás nélkül, hazánkban is mozgalmak keletkeztek, melyeknek célja az egységes, független Magyarország volt. A márcziusi pesti események hírére az addig külön kormányzott Erdély rendeiben is újra feléledt az anyaországgal való egyesülésnek, az *únió*nak régóta táplált reménye. Megkezdődött az *únió* eszméjének terjesztése gyűléseken, magános emberek útján. Egy pár hét leforgása alatt lavina módjára növekedő mozgalom előtt úgy látszott, semmi akadály nem állhat meg, vagy ha útjába kerül is, pozdorjává zúzódik. A hatalmas Metternich egy nap alatt bukott meg. Ez igazi örömmel töltötte el a liberális eszmék híveit, kik a kis Erdélyben is nagy számmal voltak s kik régi kedvencz eszméjüket, a Magyarországgal való testvériesülést akarták megvalósítani. Márczius 21-én Erdély fővárosa, Kolozsvár úgy találta, hogy az alkotmány, a nemzetiség és a trónus rendíthetetlen állásának biztosítékául csakis az *únió* szolgálhat. Másfél hét múlva, márczius 31-én, Alsófehérvármegye, Nagyenyeden tartott gyűléséből lelkes felhívást bocsát szét Erdély nemes vármegyéihez, hogy csatlakozzanak az *únió* eszméjéhez és példájukra válaszszerkeznek követeket a még össze nem hívott, de föltétlenül összehívandó országgyűlésre, melyen a testvéri egyesülést fogják kimondani. Csakhamar Erdélynek csaknem minden megyéje csatlakozott e mozgalomhoz, míg az oláhok *Barnutiu* Simon izgatására, oláh nemzeti kongresszus összehívását követelték, megátkozva azt az oláhot, a ki elfogadná az *únió*t addig, míg az oláhok *jogos* sérelmei orvosolva nincsenek. Ez a kis akadály azonban nem tartóztathatta föl a lelkes hazafiakat győzelmes útjokban és 1848. május 30-án nagy lelkesedéssel kimondották az *únió*t Magyarországgal!

E korszakra élénk világot vető fölhívások közül kettőt közlök. Egyik, a legelső fölhívás, Alsófehérvármegyéé, másik a néhány napra rá Udvarhelyszéken tartott gyűlésen kelt. Az elsőt nyomtatásban, a másodikat kéziratban küldötték az egyes vármegyéknek és székeknek.

1. Alsófehérvármegye felhívása az erdélyi vármegyékhez:

9—1848.

Kedves Barátink és Atyánkfiai!

Hazánk helyzete — felfogva a jelen rendkívüli körülményeknek rendkívüli intézkedéseket igénylő helyzetét — oly criticus, minő a felséges ausztriai ház alatt még soha sem volt.

A halaszthatatlan intézkedések megtételére, országgyűlés rögtön tartására van szükségünk. S hogy ezen országgyűlés rögtön legyen kihirdetve, a jelen esetben szintoly életkérdés, mint az, hogy legyen országgyűlés.

Lenni kell országgyűlésnek, mert a honegység, melyben megmaradásunk egyedül biztosítékát helyhezhetjük, ezton létesíthető a fennálló formák közvetítésével.

Lenni kell országgyűlésnek és rögtön; nehogy az önfentartás minden törvényeken fölüllálló törvényre valamely provisorius önkormányzás szükségét idézze fel.

Lenni kell rögtön országgyűlésnek: hogy Magyarhon összes ereje kezdhesen örködni minél előbb kül- és bel-bátorságunk felett.

Lenni kell rögtön országgyűlésnek, hogy a kedély izgatottság ezen időszakában naponkint, sőt óránként sírúfen felmerülő vágyaknak, a kezdeményezési ösztönnek egy irányú egyesítő határ és találkozási pont legyen kijelölve; különösen pedig a nép bizalma egy rövid időre tűzött határig fenntartva, — a mi bizonytalanság közben alig reménylhető.

És ezen rögtön kihirdetendő országgyűlésen semmi más tárgyba nem kellene ereszkedni, mint a testvér magyar hazáival egygyé alakulás czélszerű létesítésébe és olyan egy pár tárgyba, melyek rögtönös elintézése nélkül részint maga a honegység is akadályt szenvedhetne, részint belbátorságunk időközben kockázatva lehetne és ilyeneknek tekintjük mi különösen „az urbéri viszonyok országos kárpótlék melletti megszüntetését és a köz teherviselés elvölését“.

Ezekhez képest — midőn mi abban vagyunk meggyőződve, hogy békés átalakulásunknak és azon rendíthetetlen akaratunknak, hogy Uralkodónk alkotmányos trónja körül seregelve, azt s azzal együtt nemzeti önállóságunkat fenntartsuk egyedül biztos sikerre vezető útja a két hon egyesítése: jelen közgyűlésünkben felszólítók Kormányzó öngyméltóságát, hogy a körülmények rendkívülisége tekintetéből törvényeinknél — jelesen a Leopoldi kötlévél 10.-dik pontjában gyökerezett hatalmánál fogva, nem különben az 1809-iki országgyűlésnek az akkori kormányzó által történt egybehivattatásának példájára, midőn a jelen körülmények az akkoriaknál sürgetőbbek, rögtön hirdessen országgyűlést, felszólítók kormányzó öngyméltóságát rendelést tenni:

a) aziránt, hogy hazánkból a katonaság most ki ne vitessék;
b) minden fel- és alcommandóhoz parancsolat menjen az iránt, hogy mihelyt a törvényhatóságok által kinevezett állandó bizottmány felszólítja, a közcsendet helyreállítani készek legyenek;

c) hogy szükség esetében rend és béke szeretetökről ismeretes polgártársainkból alakulandó nemzetörség számára minden tartalék fegyver kiosztassék.

Azon biztos reményben, hogy országgyűlés iránti felszólításunknak haladéktalan eredménye lesz, követeinket meg is választók — oda útasítván őket, hogy: ha reményünkön kívül a sürgetett erdélyi országgyűlés a legközelebb tartandó magyar országgyűlés előtt, meg nem tartatnék, azon esetben, mint megyeink képviselői, a magyar országgyűlésen jelenjenek meg.

Mifelül a midőn kedves barátinkat és atyánkfiait értesítenők, egyszerű mind testvéri indulattal kérjük fel, hogy nézeteink szelleméhez csatlakozva rögtön országgyűlést szorgalmazzanak és követeiket válasszák meg; részükéről is, a magyar és székely törvényhatóságokhoz, hazánk megmaradására czélzó határozatunk pártolására felszólításokat intézzenek. S azon felszólításokat a szomszéd törvényhatóságoknak választott tagtársaik által küldjék meg.

A kik továbbá hazafiúi szíves indulattal maradtunk Kedves barátinknak és atyánkfiainknak

Alsófehérmegye közgyűléséből

N.-Enyeden Martius 31-én 1848.

Szíves baráti és atyokfiai

Pogány Károly s. k.
főjegyző.

B. Bánffy Miklós s. k.
főispán.

Kivül:

Alsófehérmegye közgyűlésétől.

9—848.

Nemes Hunyadvármegye tekintetes Rendeinek
hazafiúi szíves indulattal

Hvtalból.

Déván.

2. Udvarhelyszék felhívása az erdélyi vármegyékhez:

Kedves Barátaink, Atyánkfiai!

Ezer éves küzdés és veszteglés s ezer éves kiskorúság bármelyik nemzet életében elég lett volna arra, hogy megtanicsa, mikép kellessék elavult poláiból tényezőleg kibontakozni; s elég is volt arra, hogy a kezét, mely oly hosszasan tartá szeméi előtt a szellemi allyasulás és politicalai cselszövényekből tömötten öszvenődtt fátyolt, férfiasan ellökje, s midőn egy félvilág rázkódását látá a hon; midőn egész Europa mozgalmaibúl, s átalakulásábúl látta, hogy a Vézuv a régi elavult alkotmány jelentéktelen darabjait lávázza ki; látta, hogy a Seine az erőszakolt kormány macakcságának elmerült egyes symbolumait löki föl, — vivén azokat a nagy tenger torkolatába, ottan örökre eltemetendő; s midőn látta elvégre, hogy a csendesen hömpölygő Duna, egyes kisebb állodalmoknak bureaucratiaját iszapolná, helyébe az alkotmány lobogója, fennálhatására eszközöket szolgáltatva, — s a két ikerváros' érczhangja végig dörgé a' hont, kiáltván; *Únió: mi, egy törzs ivadéki, az Istennek áldott és vert gyermekei, fölüldülvén a' hosszas áomkórságból, vissza kiáltánk hozzájuk: „Egy átok nehezült vala meg mind kettőnk feje fölött, ugyanazon kar sulytola visszálkodásainkért; s' miután Isten fejétől fölül a' pokoli fajzatot eltávolította, saját nemtőjét küldvén helyibe örködni: fogadjátok testvéreiteket, rokonaitokat, kiket nyakas oligarchák' átkos visszálkodása szólított el tőletek, rokon karjaitok közé; mondjátok ki, hogy együtt akarjátok élvezni a szabadság áldásait, együtt tűrni a' sors' csapásait — egyhangulag kiáltók vissza: *Únió.*“*

Ezt tevők mi, Barátaink, rokonaink, mert hitünk: Erdély csak akkor fog fölvirágozni, csak akkor fogja anyagi és szellemi tekintetben fejét fölemelni, s a többi mivelt nemzetek sorába lépni, ha a' testvér magyar honnal föltétlenül egyesül. E hitből származó óhajásunknak a két hon' egyeforradása iránt, telyesülést eszközözendők, lépést is tettünk a Felsőleges Fő Kormány Székhez, oly nyilvános kívánatunk kifejezésével, hogy rögtön még az e tárgyban kegyelmes Királyi leirat megérkezése előtt, országgyűlést hívjon össze, melyen az üdvös eszme valahára létre jöhessen.

Fölszólítjuk önöket is Kedves Barátaink és rokonaink e' nemes cél kivitelében segédkezet nyújtani, s hathatós közremunkálásuk és erélyes föllépésük által kieszközölni igyekezni, hogy a' hovahamarább tartandó országgyűlés által létesítendő Únió e honra nézve üdvös eredményeinek közösen örvendhessünk. Atyafiságos tisztelettel lévén

Kedves Barátaink és rokonainknak

Kelt Sz. Udvarhelyt, Szentgyörgyhó 3-án 1848-ba tartott Közgyűléstünkben
barátaik és rokonaik Nemes Udvarhelyszék rendei.

Jakab Lajos m. k.
főjegyző.

Macskási Lajos s. k.
fők. bíró.

Kivül:

Ns. Udvarhelyszék Rendeitől.

24—848.

Nemes Hunyadvármegye tekintetes nemes Rendeinek
atyafiságosan,

Hivatalból.

Estaffetaliter

Déván.

Dr. Görög Ferencz.